

că aveau ceva voce și pentru a realiza planul de... absolvenți !

Cu câțiva ani în urmă, se proiectase, la Conservator, înființarea unor clase paralele de canto care să pregătească elemente pentru operetă, estradă, muzică ușoară. A rămas un proiect. De ce oare ? Nu era nevoie ?

Cred că ar fi binevenită (chiar necesară) o selecție, încă din anii I—II de conservator, cu o îndrumare corespunzătoare și competență a tinerilor cîntăreți, nu numai către operă, ci și către operetă, muzică ușoară și chiar către frumoasa și dificila meserie de *corist profesionist*, profesiune în care vechile cadre au început a fi tot mai greu de înlocuit.

Pînă una-alta, teatrele muzicale ar putea organiza, cu forțe proprii, cursuri post-universitare și recitări, axate îndeosebi pe studiul artei scenice, dansului etc. — discipline la care destui tineri și mulți dintre actorii

cu vechi state de serviciu au deficiențe de pregătire.

În privința dansatorilor, lucrurile nu stau mai bine ; studiile de caracter și folclor românesc nu au încă o pondere suficientă în școlile de coregrafie ; de asemeni, studiile de arta actorului, muzică, pantomimă, machiaj, sînt neglijate.

Aceasta face ca în montările muzicale absolvenții să se descurce greu în dansurile de caracter, iar în cele românești să aibă uneori chiar atitudini hilare.

Pe băieți, studiul clasic, preponderent în școlile de coregrafie, îi efeminează în așa mod, încît atunci cînd îi privești dansînd într-o operă sau operetă românească te întrebî cu mirare : unde-s vigoarea, bărbăția, ritmica, setea de viață și plăcerea de joc a românului ?

Concluzia se impune de la sine.

ALFRED HOFFMAN

critic muzical:

„Unitate între stilul partiturii și stilul înscenării“

1. Problema este fundamentală pentru destinele teatrului liric contemporan, pentru vitalitatea și viabilitatea operei, ca gen artistic. Astăzi, mai mult decît oricînd, „concertele costumate“ nu se mai suportă, iar un adevărat interpret de operă *nu poate* să nu-și adapteze mijloacele de expresie, în egală măsură, textului muzical și celui dramatic. Scrutîndu-mi amintirile, îmi dau seama că marile momente trăite de-a lungul reprezentațiilor de operă la care am asistat sînt marcate în primul rînd de realizarea simbiozei perfecte cîntăreț-actor. Aș menționa intrarea prințului Galicki în scenă, în *Cneazul Igor* de Borodin, realizată de Mark Reizen — și pe atunci opera se mai chinua în micuțul teatru ce găzduiește astăzi opereta. Era o erupție, ca de vulcan, uriașă, de temut — nu te mai gîndeai dacă este doar muzică sau doar actorie. La fel, trepidăția supraomenească a lui Cesare Siepi în *Don Giovanni*, de Mozart, văzut la Praga : toată febrilitatea, toată setea de nepotolit a eroului, întruchipate într-un artist cu scilpiri geniale — actor și muzician în aceeași măsură. Asemenea momente se țin minte chiar mai îndelung decît splendoarea de ocean a vocii unei Birgit Nilson în *Walkyria*. Lucrul mi se pare semnificativ, și cred că, o

privighetoare imobilă pe scena operei se uită repede. Din fericire, avem și noi adevărați artiști de operă, care au priceput acest lucru și sînt dublu înzestrați : amintesc pe David Ohanesian în *Oedip* de Enescu, pe Valentin Teodorian în ucenicul David din *Maestrul cîntăreți* de Wagner și în *Albert Herring* de Britten etc. Desigur, nu toată lumea are, din naștere, asemenea dăruire : de condamnat sînt doar cei ce *nu se străduiesc* deopotrivă în ambele direcții.

2. Nici vorbă să existe o incompatibilitate între opera clasică și modalitățile moderne de expresie scenică. Desigur, însă, că măiestria și gustul regizorului trebuie să țină seamă de natura muzicii ce se cere într-

chipată scenie și să nu creeze discrepanțe între stilul partiturii și stilul spectacolului, în ansamblul lui. De câte ori discut asemenea probleme, îmi vine în minte un spectacol cu *Così fan tutte* de Mozart, la Komische Oper din Berlin. Am avut realmente impresia că mișcarea scenică reieșea direct din mișcarea muzicală, că sunetul devenea gest. Este un ideal spre care trebuie să se tindă; recunosc însă că nu este ușor de realizat. Se cere aici regizorului o cultură teatrală și muzicală la același nivel înalt; aș spune mai mult, nu e vorba numai de cultură, ci și de sensibilitate, de talent, egal dezvoltate în ambele direcții.

3. Căile eficiente de informare asupra mișcării teatrale lirice mondiale nu sînt decît acelea care permit celor interesați să asiste la spectacole montate de mari personalități, în mari teatre de operă, cu mari interpreți. Aici, generalitățile nu ajung: trebuie cercetate împrejurările, de la caz la caz. Se poate ca o trupă de mari interpreți să dea un spectacol cu totul neconvîngător, dacă sînt adunați la rezezeală și puși în situația să apară în fața publicului după cîteva repetiții; realizatorii se întemeiază pe splendoarea vocilor și pe experiența artiștilor, dar nu se poate realiza *sudura*, spectacolul nu va avea o concepție unitară și va eșua. În momentul de față, adevărul, inspirația, nu pot veni decît de la *mari echipe* stabile, care lucrează mult timp împreună și se supun în comun unei discipline muzicale și teatrale extrem de riguroase. Mărturisesc că, de cînd colind festivalurile și teatrele de operă, n-am văzut colective atît de extraordinare, din punctul de vedere al perfecției imbinări între idealurile muzicale și cele teatrale, cum sînt cele din Berlin, R. D. Germană. Întîi m-a uluit Felsenstein, la Komische Oper, cu *Povestirile lui Hoffmann* și *Cavalerul Barbă Albastră* de Offenbach, cu *Vulpișoara cea isteată* de Janáček și cu *Beggar's Opera*. Am auzit și diverse clevetiri din partea celor care căpătau complexe văzînd asemenea spectacole: că regizorul sacrifică muzica, că interpreții lui pot, eventual, să stea în cap, dar nu li se mai aude vocea etc. Este adevărat că trupa lui Felsenstein nu se bazează pe „voci”, în sensul cu care ne-au obișnuit Tebaldi, Mario del Monaco etc.; dar complexitatea mijloacelor puse în joc și impresia de *ansamblu* sînt atît de covârșitoare și atît de conforme idealului de spectacol integral — ideal, de fapt, al tuturor marilor creatori de operă —, încît compensează din plin un coeficient, să spunem, mai mic de satisfacții pur sonore. Apoi, însă, am văzut spectacolele Operei de Stat din Berlin, care realizează aceeași perfecțiune muzical-teatrală, fără să mai poată fi vorba, de astă dată, de nici un sacrificiu. Cine a văzut *Nasul* de Șostakovici cred că va cădea pe gânduri, odată pentru totdeauna, asupra a ceea ce „se poate” și „nu se poate”, în teatrul liric. De fapt, se poate orice, și trebuie să se poată orice, dacă vrem

ca opera să trăiască și să prospere. Se cuvine să fim lucizi, să învățăm din orice se poate învăța, să nu credem că am descoperit noi piatra filozofală; și să ne informăm continuu. În această ordine de idei vreau să precizez: opera nu este, sau nu mai este, doar un muzeu sonor. Pe scenă, lucrările marilor maeștri din trecut și de astăzi trebuie să-și trăiască o viață convingătoare pentru noi, cei ce le admirăm în clipa de față, modelați de mijloacele formidabile de informare care stau la îndemîna omului modern.

4. Noile generații de cîntăreți și dansatori sînt extraordinare, iar la noi talentele se ivesc în atît de mare număr, încît problema privește măsura în care este folosit, la adevărata lui valoare, un asemenea tezaur de calități native. Se cuvine însă să se săvîrșească o totală schimbare de mentalitate a viitorului cîntăreț și dansator; el trebuie să știe că, dacă se încumetă să se măsoare cu cariera de artist de operă, i se cere să devină deopotrivă și actor. Opera și baletul au încetat să mai însemne doar strălucire sonoră sau îndemînare acrobatică: ele trebuie să aibă în orice clipă un *sens*, să vorbească nu numai simțurilor, ci și inteligenței noastre, să se integreze în viața contemporană. Altminteri, le vom contempla doar, în cel mai bun caz, cu o curiozitate amuzată. Dar nu ni le vom putea însuși, nu le vom simți ca „ale noastre”, și ne vom depărta de ele. Lupta pentru realizarea unui nivel egal de măiestrie în muzică-dans-teatru, în cadrul unui spectacol integral, pe terenul comun al *expresivității*, este însăși lupta pentru viața teatrului liric.

